

Найвиразніше ці ознаки простежуємо в межах періодів, які традиційно синтезують ряд інших тропів і фігур. Наприклад, у періоді *По-перше, Церква – це зібрання віруючих людей, які усвідомлюють, що є Божими сотворіннями, і вважають за мету свого існування вічне спілкування з Богом. Це люди, які вважають самих себе обдарованими життям та різними талантами, які бажають максимально розвиватися для власного добра та для служіння своїм ближнім. Ці люди приймають Божу волю як абсолютний норматив для свого життя і послідовно стараються будувати своє існування на моральних засадах. Це не означає, що їм це стовідсотково вдається, радше навпаки, в житті кожного знаходимо гріх, тобто відхилення від Божого Закону, але, незважаючи на свою неміч, у них є відчуття моральних імперативів. Ці люди, розвиваючи свої таланти та бажаючи максимально реалізувати себе у всіх можливих ділянках людського життя, відповідно до своїх талантів і життєвого покликання є творчими позитивними членами суспільства. Найкраще їх можна окреслити як Божий люд, як спільнота. По-друге, Церква – це, за задумом її Божественного Засновника, спільнота, яка має соціальні прикмети, чітку видиму структуру, провід і обґрунтовані потреби [10] органічно поєднано анафори, парцеляцію, паралелізми тощо.*

Отже, психологічний ефект захоплення, завороження вірян виголошеними з амвона істинами є підґрунтям реалізація стратегії релігійно-мотивованого впливу на реципієнтів. Любомир Гузар як проповідник досягає цієї мети за допомогою використання експресивних, емоційно насичених прийомів посилення образності, ритмічності та підвищення тональності. У результаті аналізу проповідницьких текстів першоїєрарха УГКЦ, а також їх аудіозаписів виявлено, що найуживаніші і найефективніші прийоми реалізації фасцинувального впливу – це повтори (лексичні, граматичні), паралелізми, риторичні фігури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Винер Н. Кибернетика и общество. – М. : 1958. – Режим доступу: <http://grachev62.narod.ru/wiener/cybsoc.htm>.
2. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка / И. Р. Гальперин. – М. : Изд-во литературы на иностр. языках, 1958. – 459 с.
3. Гузар Л. Великодне послання Любомира Гузара / Любомир Гузар. – Режим доступу: <http://old.ugcc.org.ua/ukr/documents/appeal/riz/>
4. Гузар Л. Не треба робити з жінок чоловіків. Про корені сучасного насильства / Любомир Гузар. – Режим доступу: http://society.lb.ua/religion/2012/06/25/157883_lyubomir_guzar_treba_robiti_z_zhinok.html
5. Гузар Л. Проповідь Блаженнішого Любомира, виголошена на урочистій Літургії з нагоди першого престольного празника у Київській Трьохсвятительській духовній семінарії / Любомир Гузар. – Режим доступу: www.clcd.ru/1362.0.html
6. Гузар Л. Проповідь Блаженнішого Любомира, виголошена під час хіротонії Владика Венедикта (Алексійчука) / Любомир Гузар. – Режим доступу: <http://www.christusimperat.org/uk/node/32209>
7. Гузар Л. Проповідь Блаженнішого Любомира на свято Різдва Христового / Любомир Гузар. – Режим доступу: <http://old.ugcc.org.ua/ukr/library/sermon3/rizdvo2006/>
8. Гузар Л. Проповідь Блаженнішого Любомира Гузара під час Божественної Літургії з нагоди освячення наріжного каменя Патріаршого собору воскресіння Христового УГКЦ / Любомир Гузар. – Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://kyivsobor.clcd.ru/content/view/80/31/>
9. Гузар Л. Проповідь Блаженнішого Любомира Гузара у храмі Благовіщення Пресвятої Богородиці при Патріаршому соборі УГКЦ на закінчення 2008 року / Любомир Гузар. – Режим доступу: http://www.cerkva.od.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=231&Itemid=41
10. Гузар Л. Релігія і влада в Україні: проблеми взаємовідносин / Любомир Гузар. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/expert_thought/comments/40589
11. Гузар Л. Слово Блаженнішого Любомира на завершення Божественної Літургії з нагоди святкування його сімдесятип'ятиріччя / Любомир Гузар. – Режим доступу: http://www.kyiv.ugcc.org.ua/img/upload/visnyk_1.pdf
12. Гузар Л. Слово Блаженнішого Любомира на Круглому столі «Релігія і влада в Україні: проблеми взаємовідносин» / Любомир Гузар. – Режим доступу: www.ugcc.org.ua/1651.0.html
13. Ділай М. Комунікативна тактика фасцинації в англійській протестантській проповіді / М. Ділай. – Режим доступу: file:///D:/_desktop/Dilai.pdf
14. Кнорозов Ю. Об изучении фасцинации // Вопросы языкознания. – 1962. – № 1 – С. 162 – 170.
15. Мечковская Н. Б. Язык и религия. Лекции по филологии и истории религии. – М., 1998. – 352 с.

Войтків О.

Науковий керівник – Куца О. П.

ДОКІЯ ГУМЕННА «ВНУКИ СТОЛІТНЬОГО ЗАПОРОЖЦЯ»: ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА І ТЕМАТИЧНА РІЗНОРІДНІСТЬ ПРОЗИ

Довгий час постать Докії Гуменної була маловідомою на теренах сучасної України, силоміць витіснена не лише з літературного процесу, а й з громадського життя. Бажання реалізувати себе в літературі і вижити морально змусили письменницю емігрувати на Захід, рятуючи від знищення своє дітище. Завдяки своїй жертвовності та сталевому характеру Докія Гуменна змогла витримати всі випробування долі та досягти омріяного ореолу визнання завдяки власним зусиллям.

Лише після проголошення незалежності України несправедливо замовчувані імена відомих письменників почали повертатися й займати свої місця в історії української літератури. Серед них, звичайно, була і Докія Гуменна, чий роман «Діти Чумацького Шляху» був перевиданий в Україні. Хоча це лише крапля в морі літературних надбань письменниці, але нехай це буде першим кроком залучення творчості мисткині до широкого кола зацікавлених читачів.

Збірка «Внуки столітнього запорожця» є останньою зі збірок новел еміграційного періоду творчості письменниці. Це мала проза, в якій описується фактично життя українців у екзилі, проблеми, з якими вони стикаються на далекій землі: процес адаптації українців у Америці, щоденне виживання людей на чужині тощо. Сама авторка зазначала, що це «українські новели американського походження», хоча збірка містить і багато оповідань.

Філігранність малої прози Докії Гуменної вражає. Лише людина, яка пережила різні випробування, може їх так достеменно описати, вклавши часточку душі. У малій епічній жанровій формі авторка дотримувалася принципу реалістичного змалювання дійсності. Але поруч із цим письменниця влігала у канву подій художні описи, символи, які допомагали краще зрозуміти умови життя українців Канади та Америки.

Де б не писала письменниця: в Україні чи в еміграції – всі її твори присвячені Батьківщині. У них читач знайде реалістичне зображення історії України ХХ століття, розповідь про життя українців на етнічних землях та в еміграції, екскурси в давнє історичне минуле та міфологію.

Оповідання, нариси, репортажі, новели Докії Гуменної післявоєнного періоду засвідчили майстерне поєднання реалізму в зображенні еміграційного життя із модерністськими уподобаннями письменниці, які, наповнивши твори яскравою образністю та символізмом, засвідчили органічний синкретизм стилів в її малій прозі.

Як новелістичний жанр пройшов тривалий шлях історичного розвитку і значною мірою зазнав суттєвих змін і модифікацій на різних етапах літературного процесу, так і змінювалася літературна свідомість Докії Гуменної. Основою письменницького досвіду стало все, що було в бібліотечці батька: Марко Вовчок, Б. Грінченко, Г. Квітка-Основ'яненко і, насамперед, Т. Шевченко (творчість Т. Шевченка зайняла в житті письменниці ще з дитинства особливе місце). Із зарубіжної літератури найбільше запам'яталися міжзоряна повість К. Фламмаріона «Стелла», твір К. Гамсуна («Пан»), вразили повісті М. Гоголя: «Страшна помста», «Вій», «Вечори на хуторі поблизу Диканьки». Письменниця використовувала традиції цих творів й у своїх працях.

Письменниця – майстер психологічної оповіді, її особливо вдаються твори, де сходяться в моральному протистоянні різні люди. Тоді вона «оголює до краю їх душі, показує відмінність характерів і поведінки». [3, с. 236] Майстерність письменниці впізнається також з діалогів, монологів, умінні не просто передати цікаву чи хвилюючу розмову, а домогтися того, щоб вона одночасно виступала характеристикою героїв, щоб проявлявся характер людини. «Але гай-гай! Що ж це вони говорять? У яке ж це я діютьське становище втелюшилася? Це ж вони мене за когось іншого узяли! З промов виходить, що перед ними знаменита львівська артистка! Ой, це вже не лишечко, а ціле лихо! Дивлюся на всі ці лиця, що до мене всміхаються, слухаю тости великій дочці українського народу, славній українській Мельпомені, - і з сорому не знаю, куди подіти свої очі. [...] Ой, біда! Треба негайно, негайно діяти!» [1, с. 27]. Немає у творах безпредметних базікань, пустопорожніх бесід, усі вони працюють на загальний задум, підпорядковані вищим законам гармонійної композиції.

Однією з форм психологічного аналізу, за допомогою якої твориться художній час, є ретроспекція. Докія Гуменна часто цей метод у своїх новелах та оповіданнях для аналізу впливу минулих подій та сучасність. Так у новелі «Твоя і моя сестра» в ретроспекції через спогади двох емігрантів показано життя українців в Америці та в Україні, історію і історії. За допомогою ремарок образи персонажів більш конкретизуються: «Гість покректав, подивився на зажуреного «голуба», що втопив очі десь у безвісті і наче не слухав оповіді. Вийняв, не поспішаючи, папіроску, постукав нею об цигарничку і, не запалюючи, вів далі...» [1, с. 20]. Рецепт українців в Америці, які показують їхнє тяжке життя до еміграції і в діаспорі: «Нема й родини на Україні, щоб не порізали її на шматки та не розкидали по світах страшні буревії. Що – ці торнадо, які пронесуться над Америкою? Тут лише матеріальні втрати, завтра все буде поновлене. А в нас...» [1, с. 20]. За допомогою засобів контрасту Докія Гуменна показує деградацію української молоді в Америці. «Що за перевернена цнотливість і чому це жінкам така привілея – якнайбільше показувати свого тіла, хоч би й зтягнутого в обліпле трико?» [1, с. 10]. Обрамлення виражає зміну настрою персонажів, їх становище. Перша частина оповідання «Як у казці» розпочинається словами: «Ну, й весело ж у нашій хаті тепер! Ніколи не було сумно, а тепер тим більше», а друга – словами: «Ой. Боже ж, Боже, як сумно, як невесело у нашій хаті! І яка ж вона тепер наша?» Це сприяє художній та логічній цінності твору.

Тематично твори збірки – «психологічного, споглядального характеру про сучасність». [2, с. 177]

Тематика збірки надзвичайно різноманітна. У ній представлені як історичні теми Другої Світової війни, голодомору 1923-1933 років, першої і другої хвилі еміграції українців, так і більш морального спрямування, але «кві вони відбивають життя українців в еміграції». [3, с. 230] Проблеми адаптації переселенців, коли гонитва за матеріальним добробутом стає головною метою життя, дає високий фінансовий рівень життя, але не приносить душевної та моральної гармонії.

За допомогою персонажів своїх творів Докія Гуменна намагається показати ті труднощі й проблеми, з якими стикалися українці на чужій землі, на скільки важко вони стримували невідомі традиції й сторонню культуру. Вільний світ дарував достаток і матеріальне благополуччя, але не приносив душевного спокою і моральної втіхи. Цей світ давав волю всім бажанням, розбещуючи молодь до краю і тим самим загострював стосунки між батьками і дітьми. Авторка показала деградацію української громади під впливом масової американської культури, яка постала як паразитний, пістрявий наріст на вищій культурі. Чого тільки варті дівчата українського походження у «міні-спідничках, з монументами-зачісками на головах, із синьою-зеленкою навколо очей» [1, с. 68] чи ті, які не розмовляють рідною мовою, бо «не нравіцца!» Саме таким постає діаспорська молодь у творі «Сумно великоднє оповідання». Сумно, коли

українці перетворюються на «бугаїв із дошками на лобах», ігноруючи все національне, навіть православна громада між собою «перегризлася» та «григоріяниці» в піку «іванівцям» збудували собі свою церкву. Малесеньку, але з буйним завзяттям «даказали». [1, с. 63] Нехтування власним походженням, пристосуванство до чужих традицій веде до деморалізації нації, знищення залишків гідності й у так складній життєвій ситуації. У творі можна простежити «як завмирає українська людина без потужного українського культурного струму». [1, с. 70]

Коли від людини приховувати її історичне минуле, нав'язувати чужі ідеї та видавати їх за рідні, то особа виростає яничаром. Так зване «радянське яничарство» дуже було поширене у тодішньому суспільстві. У такій ситуації й опинився комуніст козацького походження Валерій Томчій, персонаж оповідання «Чиста, як кришталь». Під час поїздки хлопець знайомиться з чоловіком, який розповідає про своє життя, замордовану родину, що спочатку обурює Валерія: «Але... оцей куркуленко... Ні, він не повинен приймати мене за іншого, ніж я є! Він ріже правду, – ось зараз і я почну різати свою правду, чисту, як кришталь. Може, це якийсь підсланий, щоб перевірити, як розкладається в капіталістичному світі радянський інженер?» [1, с. 49] Персонаж був одягнений у маску, він «осліплений» ідеологією констатував, що «я – комуніст». Егоїстично налаштований кар'єрист Валерій всім своїм єством намагався втекти від очікуваної на нього правди. Проте хлопець, все таки, дізнається про всі родинні недомовки та має можливість без «батьківської опіки» радянських спецслужб тверезо оцінити ситуацію. Валерій стояв перед вибором: або стати маргіналом і йти по трупах, або бути ізгоєм зазомбованого комуністичного суспільства, але з «чистою, як кришталь» совістю. І, все таки, доброта «його сірих очей, таких проникливих» перемогла.

Відвертою іронічністю пронизане оповідання «Повернений лист». Його герой, Петро Сухостав, повіривши газетним радянським публікаціям про щасливе життя на батьківщині, повертається із-за океану, але «потрапляє в лабети» і змушений підписати в газеті «Вісті з України» ганебний пасквіль, що містить критику американського способу життя. Інший приятель героя, який також мріє повернутися в Україну, пише йому листа, та лист повертається із східноберлінською резолюцією: «Дурні, сидіть на місці!». Із драматичної ситуації Докія Гуменна переходить до гумору, майстерно поєднуючи риторику із сарказмом та щирою іронією.

Сарказмом та іронією пронизане оповідання «Песик та океан», у якому письменниця поєднує різні випадки із життя собак. Любов до цих тварин приводить людей до безглузвих вчинків: самотня і багата господиня переписує все майно на свого пса. Опис життя багатого пса у творі має риси сарказму та іронії. Так авторка висловлює думку про те, що й любов до тварин повинна мати розумні межі, не зводиться до безглуздя.

Характерною рисою збірки «Внуки столітнього запорожця» є глибокий внутрішній психологізм. У необтяжену побічними лініями та надмірними деталями форму творів Докія Гуменна вкладає глибоку мораль. «Своє завдання вона вбачає в тому, щоб засудити такі негативні прояви людського характеру, як самолюбство і честолюбство, егоїзм і підступність. Вона захоплюється красою і чистотою людського серця, чесністю і добротою. Саме доброта стоїть для неї на першому місці, – підкреслює П. Сорока. – Не важить в якому суспільстві живе людина, бо завжди для неї залишається можливість бути відкритою для інших, сердечною у ставленні до ближніх. Звичайно, оточення залишає відбиток на людських душах, воно гнітить їх, але добра від природи людина не розтрачує своїх цінних якостей за будь-яких умов, залишається вірною тому моральному закону, який живе в її душі з волі Господа» [3, с. 240 – 241].

Отже, мала проза Докії Гуменної, як і більшість творів української літератури початку ХХ століття, поєднує риси реалізму з модерними вкрапленнями. У ній простежуються різностильові прояви народництва (романтичні, реалістичні), поєднання яких із виходами письменниці в обшири модерного письма вирізняють її оригінальний авторський стиль.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуменна Д. Внуки столітнього запорожця: Українські новели американського походження. – Торонто: Добра книжка, 1981. – 144 с.
2. Іщук-Пазуняк Н. Постать, доля і праця Докії Гуменної // Березіль. – 1995. – № 9 – 10. – С. 173 – 180.
3. Сорока П. Докія Гуменна. Літературний портрет. До 100-ліття з Дня народження письменниці. – Тернопіль: Арій, 2003. – 496 с.

Вихор Л.

Науковий керівник – доц. Панцьо С. Є.

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ РЕКЛАМИ НА ТЕЛЕБАЧЕННІ

Мова – це форма нашого життя, життя культурного і національного, це форма нашого існування. У мові наша стара і нова культура. **Актуальність** цієї теми полягає в тому, що сьогодні суспільство знаходиться в процесі безперервного розвитку та змін, які зачіпають абсолютно всі сфери діяльності людини. Аналіз сучасних українських рекламних текстів із застосуванням комплексного підходу до процесу рекламування ще не проводився. Тому актуальність теми зумовлена необхідністю проведення різнобічного дослідження сучасних українських рекламних текстів, їх семантичних характеристик, структурної організації, а також лінгвальних компонентів, які визначають успішне функціонування та дієвість рекламних звернень – важливої складової частини сучасної української мови.

Реклама як невід'ємний атрибут будь-якої підприємницької діяльності також змінюється відповідно до розвитку суспільства. Вона активно потрапляє в мовлення сучасного українця й у певному розумінні впливає на